

POSTANOWIENIE

Dnia 20 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Andrzej Tomczyk

w sprawie **M. B.**

skazanego za przestępstwo z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. i inne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu w Izbie Karnej w dniu 20 maja 2024 r.
z urzędu,

kwestii wznowienia postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2024 r., II KK 168/22, o oddaleniu jako oczywiście bezzasadnej kasacji obrońcy skazanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 września 2021 r., sygn. akt II AKa 390/20, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 sierpnia 2020 r., sygn. akt XII K 227/18,

p o s t a n o w i ł:

- 1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowić postępowanie kasacyjne;**
- 2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2024 r., II KK 168/22 o oddaleniu jako oczywiście bezzasadnej kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego M. B. i kasację tę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym;**
- 3. obciążyć Skarb Państwa wydatkami postępowania o wznowienie postępowania.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2024 r., II KK 168/22, wydanym w składzie jednoosobowym (SSN Małgorzata Bednarek) oddalono jako oczywiście bezzasadną kasację obrońcy skazanego M. B. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 września 2021 r., sygn. akt II AKa 390/20, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 sierpnia 2020 r., sygn. akt XII K 227/18.

Aktualnie obrońca skazanego złożyła do Sądu Najwyższego wniosek o rozważenie możliwości wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu autorka wniosku podniosła, że Małgorzata Bednarek została powołana na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018 poz. 3). Okoliczność ta w powiązaniu z orzecznictwem Sądu Najwyższego – uchwała trzech Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, doprowadziła obronę do wniosku, że sąd procedujący w przedmiocie kasacji był nienależycie obsadzony, a więc zaistniała w tej sprawie bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W konkluzji obrońca wniosła o wznowienie postępowania kasacyjnego z urzędu i uchylenie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2024 r., II KK 168/22, o oddaleniu jego kasacji jako oczywiście bezzasadnej i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek obrońcy skazanego należało z mocy art. 542 § 3 k.p.k. potraktować jako sygnalizację (art. 9 § 2 k.p.k.) zaistnienia w postępowaniu kasacyjnym uchybienia wskazanego w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Natomiast argumentację mającą przekonać o zaistnieniu w postępowaniu przed Sądem Najwyższym wyżej wskazanej bezwzględnej przyczyny odwoławczej uznać należało za uzasadnioną w stopniu oczywistym.

Wskazane we wniosku obrońcy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2024 r., II KK 168/22, o oddaleniu wniesionej w imieniu skazanego kasacji jako oczywiście bezzasadnej, zostało wydane przez sędzię Małgorzatę Bednarek, która uzyskała nominację do Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2018, poz. 3).

Fakt ten przesądza o wystąpieniu w postępowaniu kasacyjnym okoliczności określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci nienależytej obsady sądu, stanowiącej uwzględnianą z urzędu bezwzględną przyczynę odwoławczą (art. 542 § 3 *in principio* k.p.k.). Wynika to w sposób jednoznaczny z pkt. 1 uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I – 4110 – 1/20. Uchwała ta – na podstawie art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 622) – ma moc zasady prawnej wiążącej wszystkie składy Sądu Najwyższego (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 2.06.2022 r., I KZP 2/22; uchwałę SN z 5.04.2022 r., III PZP 1/22; postanowienia SN: z 16.09.2021 r., I KZ 29/21; z 29.09.2021 r., V KZ 47/21; z 21.01.2022 r., III CO 6/22; z 27.02.2023 r., II KB 10/22). Dokonaną przez Sąd Najwyższy we wskazanych orzeczeniach wykładnię przepisów karnych proceduralnych oraz ustawy o Sądzie Najwyższym, w powiązaniu z wykładnią przepisów konwencyjnych dokonaną przez powołane w tych orzeczeniach rozstrzygnięcia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, ten skład Sądu Najwyższego uznaje za trafną i przyjmuje ją za własną.

Przechodząc do kwestii dopuszczalności wznowienia z urzędu postępowania w tej sprawie, Sąd Najwyższy w tym składzie w pełni podziela pogląd wyrażony we wcześniejszych postanowieniach Sądu Najwyższego: z 14.06.2023 r., III KO 43/23 i II KO 73/22; 21.06.2023 r., V KO 17/22 i V KO 30/22 oraz z 27.06.2023 r., III KO 15/22 oraz zawartą w tych orzeczeniach argumentację prawną przekonującą o możliwości wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego prawomocnie zakończonych w Sądzie Najwyższym postanowieniem o oddaleniu kasacji. Na tę ocenę nie wpływa postanowienie Sądu Najwyższego z 23.03.2023 r., I KZP 17/22 (OSNK 2023, z. 4, poz. 20), bowiem z uwagi na swoją treść nie ma charakteru

wiążącego, a nadto, skoncentrowało się ono nie tyle na wykładni art. 540 § 1 k.p.k., co na ustaleniu i wykazaniu, że wykładnia przepisu art. 540 § 1 k.p.k. odnośnie do postępowania wznowieniowego jest utrwalona i bezsporna, tak w doktrynie, jak i w orzecznictwie. Nie odniesiono się przy tym do szeregu istotnych kwestii, które zostały wskazane w postanowieniach Sądu Najwyższego w sprawach III KO 43/23 i KO 73/22, w tym do szczegółowej analizy także orzeczeń, które stanowiły podstawę do wydawania późniejszych orzeczeń o niedopuszczalności wznowienia postępowania kasacyjnego czy postępowania wznowieniowego.

W przywołanych postanowieniach wykazano, że nie tylko nie było dotąd jednolitej linii orzeczniczej (była dominującą, ale nie jednolita) ale także, iż kompleksowa wykładnia art. 540 § 1 k.p.k. (również w odniesieniu do przesłanek wznowienia z art. 542 § 3 k.p.k.), nie uzasadnia eliminacji z podstawy wznowienia postępowania kasacyjnego. Pogląd przeciwny sprzeciwiałby się natomiast zasadzie wykluczającej możliwość blokowania – w drodze wykładni – dostępu stronie do środka zaskarżenia w sytuacji, gdy konstrukcja ustawowa wyraźnej blokady w tym zakresie nie przewiduje. Tymczasem regulacja zawarta w art. 542 § 3 k.p.k. w żadnym razie nie wyklucza z zakresu przedmiotowego swojego stosowania postępowań prowadzonych przed Sądem Najwyższym.

Wskazać ponadto należało, że art. 544 § 2 k.p.k. wyraźnie wskazuje, iż w kwestii wznowienia postępowania zakończonego „orzeczeniem” Sądu Najwyższego, Sąd ten orzeka w składzie 3 sędziów. Termin „orzeczenie” obejmuje na gruncie Kodeksu postępowania karnego zarówno wyroki jak i postanowienia (por. art. 93 § 1 k.p.k.). Także treść art. 540 § 1 k.p.k. posługująca się terminem „postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem”, nie zawiera ograniczeń terminologicznych upoważniających do wniosku, że postanowienie Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej nie jest „prawomocnym orzeczeniem” kończącym postępowanie sądowe. Postępowanie kasacyjne ma przecież charakter postępowania sądowego, a postanowienie o oddaleniu kasacji w sposób prawomocny kończy to postępowanie.

Tylko szczególne względy wynikające z wykładni systemowej lub funkcjonalnej mogłyby przemawiać za ograniczeniem jednoznacznych wyników uzyskanych w drodze wykładni językowej art. 540 § 1 k.p.k. i art. 542 § 3 k.p.k. Trafnie

podniesiono we wskazanym postanowieniu Sądu Najwyższego z 14.06.2023 r., III KO 43/23, że tylko w zakresie przesłanek wznowienia określonych w art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., z uwagi na treść tych przesłanek, mogą mieć one zastosowanie do tego postępowania, w którym orzeczono prawomocnie o kwestii odpowiedzialności karnej. Odpowiednio ma to też zastosowanie do przesłanek z art. 540a k.p.k. oraz art. 540b k.p.k.

Niezależnie od wskazanych okoliczności podnieść należało, że zasadnie podniesiono w postanowieniu Sądu Najwyższego z 14.06.2023 r., III KO 43/23, że „postanowienie Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji wyczerpuje środki odwoławcze przewidziane polskim prawem wewnętrznym, uprawniając do złożenia skargi indywidualnej do ETPC. Uwzględniając dotychczasowe orzecznictwo Trybunału w sprawach polskich, w których wskazywano na naruszenie standardu z art. 6 ust. 1 EKPC w sprawach rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy w składach z udziałem osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie powołanej ustawy z 2017 r. (wyroki: z 8.11.2021 r., sprawa Dolińska – Ficek i Ozimek przeciwko Polsce – skargi nr 49868/19 i 57511/19) oraz z 3.02.2022 r., sprawa Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce – skarga nr 1469/20), jedynie rozstrzygnięcie dopuszczające wniosek o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji i uchylenie zapadłego w tym postępowaniu orzeczenia, na zasadzie prewencyjnej, zapobiegnie wniesieniu skutecznej skargi do ETPCz, a tym samym uchyli ryzyko ponoszenia przez Skarb Państwa związanych z ewentualnym orzeczeniem Trybunału niedających się określić konsekwencji finansowych”.

Oznacza to, że również w tej perspektywie zachodzi potrzeba wznowienia postępowań kasacyjnych zakończonych w Sądzie Najwyższym postanowieniami o oddaleniu kasacji wydanymi przez nienależycie obsadzony skład tego Sądu, z naruszeniem standardów wyznaczonych przez art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wartości.

Mając na uwadze wskazaną argumentację należało zatem orzec jak w sentencji i kasację obrońcy M. B. przekazać do rozpoznania Sądowi Najwyższemu – Izbie Karnej.

Dlatego orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[J.J.]

[ms]

Tomasz Artymiuk Marek Pietruszyński Andrzej Tomczyk